

Splendidum družstvo

Vražda sexy zpěvačky zvané "Kanárek"

S. S. Van Dine

Vražda sexy zpěvačky zvané “Kanárek”

S. S. VAN DINE

Splendidum družstvo • Vražné, Hynčice

Vražda sexy zpěvačky zvané "Kanárek"

Copyright © S. S. Van Dine, 1927

Cover © Splendidum družstvo 2023

Czech Edition © Splendidum družstvo

Vražné, Hynčice, 2023

První el. vydání

ISBN 978-80-7681-261-1 (EPUB)

ISBN 978-80-7681-262-8 (MOBI)

ISBN 978-80-7681-263-5 (PDF)

Z amerického originálu *The "Canary" murder case* by S. S. Van Dine, přeložila Tereza

Novotná.

Obsah

Prolog
Kanárek
Stopy ve sněhu
Vražda
Otisky rukou
Zabouchnuté dveře
Volání o pomoc
Bezejmenný návštěvník
Neviditelný vrah
Smečka v plném křiku
Vynucený rozhovor
Hledání informací
Nepřímé důkazy
Někdejší galantní muž
Vance nastiňuje teorii
Čtyři možnosti
Významné svědectví
Ověřování alibi
Past
Výslech doktora
Půlnoční svědek
Rozpor v datech
Telefonní hovor
Schůzka v deset hodin
Zatčení
Vance demonstruje
Rekonstrukce zločinu
Hra v poker

Viník
Beethovenovo "Andante"
Spadla klec

Prolog

Po mnoho let jsem byl osobním advokátem a stálým společníkem pana Phila Vance a toto období zahrnovalo čtyři roky, během nichž pan John F.-X. Markham, Vanceův nejbližší přítel, byl okresním prokurátorem v New Yorku. Díky tomu jsem měl tu čest být divákem, jak se domnívám, nejúžasnější série trestních případů, které kdy mladý právník měl před očima. Ponurá dramata, jichž jsem byl v tomto období svědkem, skutečně představují jeden z nejúžasnějších tajných dokumentů v dějinách americké policie. Ústřední postavou těchto dramát byl Vance. Analytickým a interpretačním postupem, který, pokud je mi známo, nebyl nikdy předtím aplikován na kriminální činnost, se mu podařilo vyřešit mnoho důležitých zločinů, na nichž policie i okresní státní zastupitelství beznadějně ztroskotaly.

Díky mým zvláštním vztahům s Vancem se stalo, že jsem se nejen účastnil všech případů, s nimiž byl spojen, ale byl jsem přítomen i většině neformálních diskusí, které se jich týkaly a které probíhaly mezi ním a okresním prokurátorem; a protože jsem metodické povahy, vedl jsem si o nich kompletní záznamy. Je štěstí, že jsem tuto bezplatnou práci s hromaděním a přepisováním vykonal, neboť nyní, když mi okolnosti umožnily tyto případy zveřejnit, mohu je

představit v úplnosti a se všemi jejich různými vedlejšími aspekty a následnými kroky.

V jiném svazku – “Případ Bensonovy vraždy” – jsem vylíčil, jak se Vance náhodou dostal ke kriminálnímu vyšetřování, a také jsem uvedl jedinečné analytické metody odhalování zločinů, jimiž vyřešil problém záhadné vraždy Alvina Bersona.

Tato kniha se zabývá Vanceovým řešením brutální vraždy Margaret Odellové – kauzy, která vešla ve známost jako vražda Kanárka.

Podivnost, odvaha a zdánlivá neproniknutelnost tohoto zločinu jej označily za jeden z nejzvláštějších a nejpodivuhodnějších případů v policejních análech New Yorku; a nebýt účasti Phila Vance na jeho řešení, jsem pevně přesvědčen, že by zůstal jednou z největších nevyřešených záhad této země.

S. S. Van Dine

New York

Kanárek

V kancelářích Úřadu pro vyšetřování vražd detektivního oddělení newyorského policejního oddělení ve třetím patře budovy policejního ředitelství v Center Street je velká ocelová kartotéka a v ní, mezi tisíci dalšími podobnými, leží malý zelený kartotéční lístek, na němž je napsáno: *“ODELL, MARGARET. 184 West 71st Street. 10. září. Vražda: Uškrcena kolem jedenácté hodiny večerní. Ukradeny šperky. Tělo našla služebná Amy Gibsonová.”*

Zde je v několika obyčejných slovech bezútěšná, nepříkrášlená výpověď o jednom z nejpodivuhodnějších zločinů v policejních análech této země – zločinu tak rozporuplném, tak matoucím, tak důmyslném, tak jedinečném, že nejlepší mozky policejního oddělení a okresního státního zastupitelství byly po mnoho dní zcela bezradné. Každá linie vyšetřování jen dokazovala, že Margaret Odellová nemohla být zavražděna. A přesto leželo dívčino uškrcené tělo schoulené na velké hedvábné dece v obývacím pokoji a dávalo za pravdu tak jasnému závěru.

Skutečný příběh tohoto zločinu, jak nakonec vyšel najevo po skličujícím období naprosté temnoty a zmatku, odhalil mnoho podivných a bizarních odboček, mnoho temných zákoutí neprobádané lidské povahy a podivuhodnou rafinovanost lidské mysli zostřené tragickým zoufalstvím. A odhalil také skrytou

stránku vášnivého melodramatu, který ve své podstatě nebyl o nic méně romantický a fascinující než ta živá, teatrální část Comédie Humaine, která pojednává o bájně lásce barona Nucingena k Ester van Gobseckové a o tragické smrti nešťastného Torpila.

Margaret Odellová byla produktem bohémské broadwayské demi-monde – jiskřivá postava, která jako by byla typickým představitelem křiklavé a falešné romantiky pomíjivého veselí. Téměř dva roky před svou smrtí byla nejvýraznější a v jistém smyslu nejoblíbenější postavou nočního života ve městě. Za časů našich prarodičů by se jí možná dostalo poněkud hanlivého označení, ale dnes se vše bere jinak. Ovšem pro všechny profesionální i laické tiskové agenty byla Margaret Odellová ve svém malém světě postavou s nezpochybnitelnou slávou.

Její proslulost byla zčásti způsobena jistými legendárními příběhy o jejích aférách s jedním či dvěma obskurními potentáty v zapadlých koutech Evropy. Po svém prvním úspěchu v “Bretonské panně” – populární hudební komedii, v níž se záhadným způsobem vyšvihla z neznámého postavení na “hvězdu” – strávila dva roky v zahraničí a její tiskový agent, jak si lze cynicky představit, plně využil její nepřítomnosti k šíření historek o jejích záletech.

Její vystoupení přispělo k udržení její poněkud rozporuplné slávy. Nebylo pochyb o tom, že byla krásná a svým vystupováním velice výrazná osobnost. Vzpomínám si, jak jsem ji jednou viděl tančit v klubu Antlers – proslulém místě, kde se po půlnoci scházeli hledači rozkoše, které vedl nechvalně proslulý Red Raegan. Tehdy na mě zapůsobila jako dívka neobyčejně půvabná, navzdory vypočítavému, dravému vzezření jejích rysů. Byla středně vysoká, štíhlá, velmi půvabná a zdálo se mi, že má trochu odtažité a dokonce

povýšené chování – možná důsledek jejího údajného spojení s evropskou královskou rodinou. Měla tradiční plné, rudé rty kurtizány a pronikavý pohled jako Rossettiho “Blahoslavená Damozel”. V její tváři se podivně snoubila smyslná slibnost s duchovním odříkáním, jímž se malíři všech věků snažili obdařit své představy o Věčné Magdaléně. Její tvář byla typem smyslného obličej s nádechem tajemství, který ovládá lidské city a podmaňuje si mysl a dohání ji k zoufalým činům.

Margaret Odellová dostala přezdívku Kanárek díky roli, kterou sehrála v propracovaném ornitologickém baletu “Follies”, v němž každá dívka představovala jeden z druhů ptáků. Jí připadla role kanárka a její kostým z bílo-žlutého-zelenkavého saténu spolu s masou zářivých zlatých vlasů a růžovo-bílou pletí ji v očích diváků vyzdvihl jako bytost mimořádného půvabu. Neuplynulo ani čtrnáct dní – pochvalně o ní psali novináři a publikum po ní šílelo – a “Ptačí balet” se změnil na “Kanárkový balet” a slečna Odellová byla povýšena do hodnosti, kterou by bylo možné nazvat přední tanečnicí, a zároveň jí byl přidělen sólový valčík a píseň pro zvláštní prezentaci jejích půvabů a talentu.

Na konci sezony odešla z “Follies” a během své další velkolepé kariéry v nočním životě na Broadwayi byla s oblibou a důvěrně nazývána Kanárkem. A tak se stalo, že když bylo v jejím bytě nalezeno její brutálně uškrcené tělo, zločin se okamžitě stal známým a od té doby se o něm vždy mluvilo jako o vraždě Kanárka.

Moje vlastní účast na vyšetřování případu této vraždy – nebo spíše moje role boswellovského diváka – představovala jeden z nejpamátnejších zážitků mého života. V době vraždy Margaret Odellové byl Markham okresním prokurátorem v New Yorku a do

funkce nastoupil v lednu předchozího roku. Nemusím snad ani připomínat, že během čtyř let svého působení ve funkci vynikal téměř neuvěřitelnými úspěchy jako vyšetřovatel trestných činů. Chvála, které se mu neustále dostávalo, mu však byla velmi nepříjemná, protože jako člověk s velkým smyslem pro čest se instinktivně vyhýbal přijímání uznání za úspěchy, které nebyly zcela jeho zásluhou. Pravdou je, že Markham hrál ve většině svých nejslavnějších kriminálních případů pouze vedlejší roli. Zásluhu na jejich skutečném vyřešení měl jeden z Markhamových velmi blízkých přátel, který však tehdy odmítl povolit, aby byla tato fakta zveřejněna.

Tímto mužem byl mladý společenský aristokrat, kterého jsem se z důvodu anonymity rozhodl nazývat Philo Vance.

Vance měl mnoho úžasných schopností a nadání. Byl sběratelem umění, vynikajícím amatérským klavíristou, hlubokým studentem psychologie a občas vzal roli detektiva. Ačkoli byl Američan, vzdělání získal z velké části v Evropě a stále si zachovával mírný anglický přízvuk a intonaci. Měl nezávislý příjem a trávil hodně času plněním společenských povinností, které na něj padaly v důsledku rodinných vazeb, ale nebyl ani povaleč, ani diletant. Jeho chování bylo cynické a odměřené a ti, kdo se s ním setkali jen náhodně, ho považovali za snoba. Ale když jsem Vanceho důvěrně poznal, mohl jsem pod povrchními náznaky zahlédnout skvělého člověka; věděl jsem, že jeho cynismus a odměřenost zdaleka nejsou pózou, ale instinktivně vycházejí z povahy, která je zároveň citlivá a samotářská.

Vanceovi nebylo ještě ani pětatřicet – vypadal chladně a sošně. Měl štíhlou a výraznou tvář, jeho rysy měly přísný, sardonický

výraz, který působil jako bariéra mezi ním a jeho druhy. Nebyl bez emocí, ale jeho emoce byly převážně intelektuální. Často byl kritizován za svůj asketismus, ale viděl jsem ho projevovat vzácné výbuchy nadšení nad psychologickým problémem. Působil však dojmem, že je vzdálen všem všedním záležitostem, a ve skutečnosti se na život díval jako nezaujatý a neosobní divák na divadelní hře, který se tajně baví a s cynismem se dívá na nesmyslnou marnost toho všeho. Měl však mysl dychtivou po poznání a jen málo detailů z lidské komedie, které se dostaly do jeho zorného pole, mu uniklo.

Přímým důsledkem této intelektuální zvědavosti byl jeho aktivní, i když neoficiální zájem o Markhamovo kriminální vyšetřování.

Vedl jsem si poměrně kompletní záznamy o případech, kterých se Vance účastnil a netušil jsem, že budu mít někdy tu čest je zveřejnit; ale Markham, poté co byl, jak si vzpomínáte, v příštích volbách poražen na beznadějně rozděleném kandidátním lístku, se stáhl z politiky. Vance loni odjel žít do zahraničí a prohlásil, že se do Ameriky už nikdy nevrátí. V důsledku toho jsem od obou získal svolení zveřejnit své poznámky v plném znění. Vance si vymínil pouze to, že nesmím zveřejnit jeho jméno, ale jinak mi nebyla uložena žádná omezení.

Na jiném místě jsem vyprávěl o zvláštních okolnostech, které vedly k Vanceově účasti na kriminalistickém výzkumu, a o tom, jak tváří v tvář téměř nepřekonatelným protichůdným důkazům vyřešil záhadné zastřelení Alvina Bersona. Tato kniha se zabývá i jeho řešením vraždy Margaret Odellové, k níž došlo počátkem podzimu téhož roku a která, jak si jistě vzpomínáte, vyvolala ještě větší senzaci než případ Bersona.

Za způsob, jakým se Vance s tímto novým vyšetřováním popasoval, může zvláštní souhra okolností. Markham byl již několik týdnů popotahován protivládními novinami za neúspěchy svého úřadu při získávání rozsudků proti některým pachatelům z podsvětí, které mu policie předala k trestnímu stíhání. V důsledku prohibice vznikl v New Yorku nový, nebezpečný a zcela nežádoucí druh nočního života. Podél Broadwaye a v postranních ulicích se objevilo velké množství dobře financovaných kabaretů, které si říkaly noční kluby, a už se stalo strašlivé množství závažných zločinů, jak z vášně, tak z chamtivosti po penězích, které prý měly svůj původ v těchto nechutných střediscích.

Když byl nakonec případ vraždy provázející přepadení a loupež šperků v jednom z rodinných hotelů nahoře ve městě vysledován přímo z plánů a příprav uskutečněných v jednom z nočních klubů a když byli jednoho rána v sousedství klubu nalezeni mrtví dva detektivové z úřadu pro vyšetřování vražd, kteří případ vyšetřovali, s průstřely zad, rozhodl se Markham zaštitit ostatní záležitosti svého úřadu a osobně se zasadit o vzniklé neúnosné kriminální poměry.

Stopy ve sněhu

Neděle 9. září

Den po jeho rozhodnutí jsme s Markhamem a Vancem seděli v odlehlém koutě salonku Stuyvesantského klubu. Často jsme se tam scházeli, protože jsme všichni byli členy klubu a Markham ho často používal jako jakési neoficiální sídlo nahoře ve městě.

„Už tak je dost špatné, že polovina lidí v tomhle městě má dojem, že úřad okresního prokurátora je jakási prvotřídní inkasní agentura,“ poznamenal toho večera, „aniž bych se musel stát detektivem, protože nemám dostatek důkazů nebo ten správný druh důkazů, kterými bych mohl zajistit usvědčení.“

Vance se na něj usmál a tázavě si ho prohlížel.

„Zdá se, že potíže je v tom,“ opáčil lhostejně, „že policie, která se nevyzná ve vytríbených právních postupech, pracuje s představou, že důkazy, které by přesvědčily člověka s řádnou inteligencí, přesvědčí i soud. To je hloupá představa. Právníci ve skutečnosti nechtějí důkazy: chtějí erudované technické detaily. A mozek průměrného policisty je příliš přímočarý na to, aby se vyrovnal s pedantskými požadavky jurisprudence.“

„Není to tak zlé,“ opáčil Markham s pokusem o dobromyslnost, ačkoli napětí posledních týdnů mělo tendenci narušit jeho obvyklou vyrovnanost. „Kdyby neexistovala pravidla dokazování, příliš často by se nevinným lidem dělo těžké bezpráví. A i zločinec má u našich soudů právo na ochranu.“

Vance mírně zívá.

„Markhame, měl jsi být pedagogem. Je až s podivem, jak jsi zvládl všechny standardní řečnické odpovědi na kritiku. A přesto mě nepřesvědčuješ. Vzpomínáš si na wisconsinský případ uneseného muže, kterého soudy prohlásily za pravděpodobně mrtvého. Ani když se znovu objevil zdravý a čilý mezi svými bývalými sousedy, jeho status pravděpodobně mrtvého se právně nezměnil. Viditelnou a prokazatelnou skutečnost, že je skutečně naživu, považoval soud za nepodstatnou a vedlejší záležitost. Pak je tu dojemná situace – tak rozšířená v této spravedlivé zemi, kdy je člověk v jednom státě nepřičetný a v jiném přičetný. Opravdu, víš, nemůžeš očekávat, že pouhý laik, nezkušený v blahodárných procesech právní logiky, bude vnímat takové jemné nuance. Jen laik, zahalený do světla zdravého rozumu, by řekl, že člověk, který je bláznem na jednom břehu řeky, by byl bláznem i kdyby byl na břehu opačném. A také by se domníval – bezpochyby, že pokud je člověk naživu, bude pravděpodobně naživu.“

„Proč ta akademická disertace?“ zeptal se Markham, tentokrát trochu podrážděně.

„Zdá se, že se dosti zásadně dotýká zdroje tvých současných potíží,“ vysvětlil Vance vyrovnaně. „Policie, která nemyslí jako právníci, tě zřejmě dostala do horké vody, co? Proč nezačneš agitaci, aby všichni detektivové chodili na práva?“

„Jsi skvělý pomocník,“ opáčil nevrle Markham.
Vance mírně povytáhl obočí.

„Proč znevažuješ můj návrh? Jistě musíš vnímat, že má své opodstatnění. Člověk bez právnického vzdělání, když ví, že je něco pravda, ignoruje všechna nekompetentní svědectví protistrany a drží se faktů. Soud slavnostně vyslechne spoustu bezcenných svědectví a vydá rozhodnutí nikoli na základě faktů, ale podle složitého souboru pravidel. Výsledkem je, že soud často zproští obžalovaného viny, i když si dobře uvědomuje, že je vinen. Mnohý soudce v podstatě řekl viníkovi: „Vím, a porota ví, že jste spáchal trestný čin, ale vzhledem k právně přípustným důkazům vás prohlašuji za nevinného. Jděte a znovu zhřešte.““

Markham zavrčel. „Těžko bych si získal přízeň obyvatel tohoto hrabství, kdybych na současné výpady proti své osobě odpověděl doporučením právnických kurzů pro policejní oddělení.“

„Dovol mi tedy navrhnout alternativu Shakespeara řezníka: „Zabijme všechny právníky.““

„Bohužel je to realita, nikoli utopická teorie, které je třeba vyhovět.“

„A jak přesně,“ zeptal se Vance znuděně, „chceš sladit rozumné závěry policie s tím, co dojemně nazýváte správností právního postupu?“

„Pro začátek,“ informoval ho Markham, „jsem se rozhodl, že od nynějška budu všechny důležité kriminální případy v nočních klubech vyšetřovat sám. Včera jsem svolal poradu šéfů svých oddělení a od nynějška bude přímo z mé kanceláře vyzařovat skutečná aktivita. Mám v úmyslu předložit takové důkazy, které potřebuji k odsouzení.“

Vance pomalu vytáhl z kufříku cigaretu a poklepal s ní o opěradlo židle.

„Aha, takže se chystáš nahradit odsouzení nevinných zproštěním viny?“

Markhama to vyvedlo z míry; otočil se na židli a zamračil se na Vance.

„Nebudu předstírat, že tvé poznámce nerozumím,“ řekl kysele. „Zase jsi se vrátil ke svému oblíbenému tématu nedostatečnosti nepřímých důkazů ve srovnání s tvými psychologickými teoriemi a různými hypotézami.“

„Přesně tak,“ souhlasil Vance bezstarostně. „Víš, Markhame, tvoje sladká a okouzující víra v nepřímé důkazy je přímo odzbrojující. Před ní jsou obyčejné schopnosti úsudku ochromeny. Třesu se o nevinné oběti, které se chystáš chytit do své právní sítě. Z pouhé návštěvy kabaretu nakonec uděláš děsivé nebezpečí.“

Markham chvíli mlčky kouřil. Navzdory občasné zdánlivé zatrpklosti v diskusích těchto dvou mužů v jejich vzájemném postoji v jádru nebylo žádné nepřátelství. Jejich přátelství bylo dlouholeté a navzdory rozdílným povahám a výrazným rozdílům v názorech tvořil základ jejich důvěrného vztahu hluboký vzájemný respekt. Nakonec Markham promluvil.

„Proč tak rozsáhlé znevažování nepřímých důkazů? Připouštím, že někdy mohou být zavádějící, ale často tvoří silný předpokládaný důkaz viny. Vskutku, Vance, jedna z našich největších právních autorit prokázala, že jde o nejsilnější existující skutečný důkaz. Přímý důkaz je z podstaty zločinu téměř vždy nedostupný. Kdyby se na něj soudy musely spoléhat, byla by velká většina zločinců stále na svobodě.“

„Měl jsem dojem, že tato vzácná většina se vždy těšila neomezené svobodě.“

Markham přerušení ignoroval.

„Vezměme si tento příklad: Tucet dospělých vidí zvíře běžící po sněhu a dosvědčí, že to bylo kuře, zatímco dítě vidí totéž zvíře a prohlásí, že to byla kachna. Poté prozkoumají stopy zvířete a zjistí, že jsou to stopy pavučinových nohou, které udělala kachna. Není tedy navzdory převaze přímých důkazů jednoznačné, že zvíře bylo kachna, a nikoli kuře?“

„Tu kachnu ti přiznávám,“ přitakal Vance lhostejně.

„A když už jsem ten dar vděčně přijal,“ pokračoval Markham, „předkládám důsledek: Tucet dospělých vidí lidskou postavu, která přechází po sněhu, a přísahají, že to byla žena, zatímco dítě tvrdí, že to byl muž. Nepřipustíš tedy také, že nepřímý důkaz v podobě mužských stop ve sněhu by poskytl nezvratný důkaz, že šlo skutečně o muže, a nikoli o ženu?“

„Vůbec ne, milý Justiniáne,“ odpověděl Vance a lenošivě si natáhl nohy před sebe, „ledaže bys ovšem dokázal, že člověk nemá mozek vyššího řádu než kachna.“

„Co s tím má společného mozek?“ Markham se netrpělivě zeptal. „Mozky nemají vliv na otisky nohou.“

„Ty kachní určitě ne. Ale mozky mohou velmi dobře – a nepochybně často ovlivňují – otisky lidské nohy.“

„Mám tu lekci z antropologie, darwinovské přizpůsobivosti, nebo jen metafyzickou spekulaci?“

„V žádném z těchto abstraktních oborů,“ ujistil ho Vance. „Pouze konstatuji prostý fakt vyvozený z pozorování.“

„Dobrá, podle tvých vysoce a zvláště vyvinutých rozumových postupů by nepřímé důkazy těch mužských stop ukazovaly na muže, nebo na ženu?“

„Nemusí to být nutně ani jedno,“ odpověděl Vance, „nebo spíš možnost každého z nich. Takové důkazy, pokud by byly použity na lidskou bytost – tedy na tvora s rozumem, by pro mě znamenaly pouze to, že postava, která přecházela sním, byla buď mužem ve vlastních botách, nebo ženou v mužských botách; nebo snad dokonce dlouhonohým dítětem. Stručně řečeno, pro mou čistě neprávníckou inteligenci by to znamenalo pouze to, že stopy vytvořil nějaký potomek *Pithecanthropus erectus*, který měl na dolních končetinách mužské boty – pohlaví a věk neznámé. Na druhou stranu bych byl v pokušení vzít za bernou minci kachní spory.“

„S potěšením konstatuji,“ řekl Markham, „že přinejmenším odmítáš možnost, že by se kachna oblékla do zahradnickových bot.“

Vance chvíli mlčel; pak řekl: „Potíž s vámi, moderními Solony, je v tom, že se snažíte redukovat lidskou povahu na vzorec, zatímco pravda je taková, že člověk, stejně jako život, je nekonečně složitý. Je chytrý a lstivý – po staletí se zdokonaluje v těch nejděbelnějších plánech. Je to tvor nízce vychytralý, který i v běžném průběhu svého marného a idiotského boje o existenci instinktivně a záměrně říká devadesát devět lží na jednu pravdu. Kachna, která nemá do nebe volající výhody lidské civilizace, je přímočarý a mimořádně čestný pták.“

„Jak, když jsi zavrhl všechny běžné způsoby, jak dospět k závěru, abys rozhodl o pohlaví nebo druhu té osoby, která zanechala mužské stopy ve sněhu?“